

Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski

Regionalna polityka innowacyjna w świetle klasycznych teorii rozwoju regionalnego

Ekonomiczne Problemy Usług nr 77, 339-350

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ARKADIUSZ ŚWIADEK

Uniwersytet Zielonogórski

MAREK TOMASZEWSKI

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

REGIONALNA POLITYKA INNOWACYJNA W ŚWIETLE KLASYCZNYCH TEORII ROZWOJU REGIONALNEGO

Wprowadzenie

Ze względu na określone cechy procesu innowacyjnego bardzo istotną rolę w jego stymulowaniu spełnia czynnik publiczny, a na poziomie regionów – samorządy, które powinny uczestniczyć w kreowaniu własnej polityce proinnowacyjnej, dostosowanej do lokalnych uwarunkowań¹. Zgodnie z endogenicznymi teoriami rozwój każdego regionu będzie następował w sposób zrównoważony tylko wówczas, jeśli będą w nim brać udział:

- a) jednostki biznesowe, czyli odbiorycy innowacji,
- b) jednostki badawczo-naukowe, czyli źródła innowacji,
- c) administracja rządowo-samorządowa, której zadaniem jest koordynowanie działań i tworzenie sprzyjającego klimatu do rozwoju gospodarczego regionu.

Regionalna Strategia Innowacji (RSI) danego województwa powinna ukazywać aktualny stan innowacyjności gospodarki danego regionu. Powinna również formułować działania, których celem jest uaktywnienie podmiotów gospodarczych i instytucji wspierających działalność gospodarczą. Istota RSI powin-

¹ *Innowacje w rozwoju przedsiębiorczości w procesie transformacji*, red. W. Janusz, Difin, Warszawa 2004, s. 11.

na także obejmować działania wzmacniające współpracę przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem sektora małych i średnich przedsiębiorstw, ponieważ to one są obecnie głównym kreatorem wzrostu aktywności innowacyjnej gospodarki regionalnej w państwach najwyżej rozwiniętych. Ponadto w ramach RSI należy wytyczyć strategiczne cele, które umożliwią poprzez zwiększenie aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw rozwój całego regionu. Sprzyjać temu powinno tworzenie sieci wzajemnych powiązań pomiędzy przedsiębiorstwami i przedsiębiorstwami a ośrodkami naukowo-badawczymi².

W tym kontekście celem artykułu jest ukazanie potencjalnych zachowań jednostek samorządu terytorialnego, które powinny stymulować rozwój aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw na tle klasycznych koncepcji rozwoju regionalnego.

1. Systematyzacja teorii rozwoju regionalnego

Przeglądając teorie rozwoju regionalnego, warto zwrócić uwagę na dużą ich liczbę. W celu usystematyzowania tych teorii można je podzielić na teorie pierwotne (klasyczne) i wtórne. Zestawienie klasycznych teorii rozwoju regionalnego przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Klasyczne teorie rozwoju regionalnego

Lp.	Teoria	<i>Theory</i>	Autor	Rok ogłoszenia
1	Bazy ekonomicznej	<i>Economic base</i>	W. Sombart	1916
2	Biegunów rozwoju	<i>Growth poles</i>	F. Perroux	1955
3	Dystryktów przemysłowych	<i>Industrial districts</i>	A. Marshall	1980
4	Kapitału społecznego	<i>Social capital</i>	J. Coleman	1988
5	Gron przemysłowych	<i>Industry clusters</i>	M.E. Porter	1990

Źródło: opracowanie własne.

Teorie klasyczne są to takie, które nie wywodzą się wprost z innych teorii rozwoju regionalnego. Początki pierwszych z nich sięgają końca XIX wieku

² <http://www.malopolskie.pl/Gospodarka/Regionalna/>.

(dystrykty przemysłowe Marshalla) oraz roku 1916 (teoria bazy ekonomicznej W. Sombarta).

Z kolei do wtórnych teorii rozwoju regionalnego zaliczyć można, te które wywodzą się z teorii klasycznych. Stanowią one rozwinięcie tych teorii. Ich zestawienie i odpowiednie do nich teorie klasyczne przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2

Wtórne teorie rozwoju regionalnego

Lp.	Teoria klasyczna	Wtórne teorie rozwoju regionalnego		
		Nazwa teorii	<i>Theory</i>	Autor
1	Bazy ekonomicznej	Teoria produktu podstawowego	<i>Staple theory</i>	H. Innes
		Nowa teoria handlu, Nowa geografia ekonomiczna	<i>New trade theory</i>	P. Krugman
2	Biegunów rozwoju	Teoria geograficznych centrów wzrostu	<i>Geographical growth centers theory</i>	A. Hirschman
		Koncepcja błędnego koła	<i>Cumulative causation theory</i>	G. Myrdal
		Model rdzenia i peryferii	<i>Core and peripheries theory</i>	J. Friedman
		Teoria społeczeństwa sieciowego	<i>Network society theory</i>	M. Castells
		Cyklu produkcyjnego	<i>Product cycle</i>	R. Vernon
		Teoria uczącego się regionu	<i>The learning region theory</i>	R. Floryd
3	Dystryktów przemysłowych	Modele dystryktów	<i>Models of industrial districts theory</i>	A. Markusen
		Teoria terytorialnego systemu produkcyjnego	<i>Territorial production systems theory</i>	GREMI ³
		Elastycznej produkcji	<i>Flexible production</i>	M. Piore, Ch. Sabel
4	Gron Przemysłowych (teorie instytucjonalne)	Teoria aglomeracji elastycznej produkcji	<i>Flexible production agglomeration theory</i>	A. Scott
		Teoria poza handlowych współzależności	<i>Untraded interdependencies theory</i>	M. Storper
		Teoria instytucjonalna rozwoju gospodarczego	<i>Institutional theory of economic development</i>	D. North

³ GREMI – *Groupe de Recherche Europeen Milieux Innovateurs.*

Lp.	Teoria klasyczna	Wtórne teorie rozwoju regionalnego		
		Nazwa teorii	Theory	Autor
5	Teoria kapitału społecznego	Teoria sprawności instytucji samorządowych	<i>Social capital</i>	R. Putman

Źródło: opracowanie własne na podstawie: G.T. Grosse, *Przegląd koncepcji teoretycznych rozwoju regionalnego*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2002, nr 1 (8), s. 25–48.

2. Teoria bazy ekonomicznej W. Sombarta

Jak już wcześniej wspomniano, początki teorii bazy ekonomicznej sięgają roku 1916, kiedy została opublikowana praca Wernera Sombarta *Der moderne Kapitalismus*⁴. Początkowo teoria ta dotyczyła warunków powstania i rozwoju miast, natomiast wraz z upływem czasu uległa przekształceniu i zaczęła dotyczyć całych regionów. Zgodnie z teorią W. Sombarta ludność można podzielić na dwie grupy: twórców miasta (ludność egzogeniczną) i ludność wypełniającą miasto (ludność endogeniczną). Kluczowe znaczenie dla rozwoju miasta miała grupa ludności egzogeniczna⁵.

W późniejszych interpretacjach tej teorii zaczęto zwracać coraz większą uwagę na działalność produkcyjną ludności danego regionu. Samo pojęcie bazy ekonomicznej pierwotnie dotyczyło nadwyżki osób, które wytwarzają produkty przeznaczone na eksport. W późniejszych interpretacjach bazę ekonomiczną stanowiły firmy i sektory gospodarcze, które wytwarzały produkty na eksport⁶. Rozwój tej bazy zapewnia efekty dodatkowe w postaci rozwoju sektorów wspomagających, w skład których wchodzi podwykonawcy oraz rynek usług lokalnych i regionalnych. Dochody uzyskane z eksportu umożliwiają finansowanie importu oraz zakup lokalnych towarów i usług, co w rezultacie wpływa na powstanie wewnątrzregionalnego efektu mnożnikowego.

Zgodnie z teorią bazy ekonomicznej, najistotniejszym czynnikiem stymulującym rozwój regionu jest zewnętrzny popyt na towary i usługi, które są wy-

⁴ W. Sombart, *Der moderne Kapitalismus*, Vol. 1: *Einleitung – Die vorkapitalistische Wirtschaft – Die historischen Grundlagen des modernen Kapitalismus*; Vol. 2: *Das europäische Wirtschaftsleben im Zeitalter des Frühkapitalismus*, Duncker und Humblot, München–Leipzig 1916.

⁵ Por. R. Domański, *Zasady geografii społeczno-ekonomicznej*, PWN, Warszawa 1993, s. 54–57.

⁶ Por. D.C. North, *Location and regional economic growth*, „Journal of Political Economy” 1955, Vol. 63, s. 243–258.

tworzane wewnątrz regionu. W tym kierunku powinny też zmierzać działania władz lokalnych i regionalnych. Działania te powinny polegać z jednej strony na wspieraniu działalności eksportowej przedsiębiorstw regionalnych, z drugiej strony na poszukiwaniu i stwarzaniu sprzyjających warunków dla nowych inwestorów produkujących na eksport. Władze lokalne lub regionalne powinny zachęcać do inwestowania na swoim terenie przede wszystkim te podmioty, które wytwarzają produkty w oparciu o nowoczesne technologie⁷. Takie produkty są atrakcyjne na każdym rynku i dlatego łatwo jest je później eksportować. Drugą grupą podmiotów, o które władze powinny zabiegać, to podmioty świadczące usługi wspierające zmiany technologiczne.

Istnieją dwa poglądy mówiące, jakich podmiotów powinny szukać władze regionalne lub lokalne. Pierwszy pogląd mówi, iż należy szukać podmiotów, które produkują wyroby z sektorów już funkcjonujących w ramach regionu, czyli jest to strategia specjalizacji bazy ekonomicznej. Drugi pogląd mówi, że władze powinny szukać przedsiębiorstw wytwarzających produkty, które nie były dotąd wytwarzane w regionie. Jest to strategia dywersyfikacji bazy ekonomicznej.

Z przyjętą strategią rozwoju wiążą się liczne niebezpieczeństwa. Największym zagrożeniem dla rozwoju wyspecjalizowanej bazy ekonomicznej może być schyłek dominującego w regionie sektora lub upadek podmiotu, na którym opiera się rozwój gospodarczy regionu. Ponadto prowadzenie polityki proeksportowej przez władze najczęściej sprowadza się do dbania o interesy dużych podmiotów eksportujących swoje wyroby. To z kolei może przyczynić się do zaniedbania małych i średnich przedsiębiorstw lokalnych. W konsekwencji może to zagrozić endogenicznemu rozwojowi całego regionu⁸.

3. Teoria biegunów wzrostu F. Perrouksa

Teoria biegunów wzrostu jest kolejną koncepcją rozwoju regionalnego, którą można wykorzystać na szczeblu lokalnym lub regionalnym. Można ją zaliczyć do teorii endogenicznego wzrostu gospodarczego. Teoria ta zakłada istnienie w danej przestrzeni ośrodków, które są zdolne do wytwarzania „sił do-

⁷ E.J. Malecki, *Technology and Economic Development. The Dynamics of Local, Regional and National Competitiveness*, Longman, London 1997, s. 31.

⁸ E.E. Malizia, E.J. Feser, *Understanding Local Economic Development*, Rutgers, Center for Urban Policy Research, New York 1999, s. 60–63.

środkowych” i na które oddziałują „siły odśrodkowe”⁹. Centra te można porównać do wirów, które zasysają do środka czynniki produkcji, takie jak praca i kapitał¹⁰.

Biegunami wzrostu mogą być albo pojedyncze przedsiębiorstwa, albo całe sektory funkcjonujące w danym regionie. Muszą się one charakteryzować wysoką dynamiką rozwoju, dużą skalą produkcji oraz licznymi powiązaniem z innymi gałęziami produkcji. Ponadto działalność tych podmiotów musi charakteryzować się wysokim zaawansowaniem technologicznym. To z kolei powoduje, że podmioty te są konkurencyjne w skali międzynarodowej. Bieguny wzrostu muszą się charakteryzować również wysokim potencjałem innowacyjnym.

Istnienie biegunów wzrostu powoduje, że występują nierówności między regionami. Nierówność ta jest nie tylko skutkiem, ale i warunkiem wzrostu. Aby biedniejsze regiony stały się współdziaławcami rozwoju, muszą istnieć ośrodki bogate, które uzależniają od siebie inne, słabsze regiony.

Zdaniem Perrouksa na rozwój biegunów wzrostu można patrzeć przez pryzmat cyklu życia. Można tu wyróżnić fazę wzrostu (narodzin technopolii), dojrzałości, schyłku i śmierci technopolii. Według Perrouksa przyczyną pojawienia się technopolii są innowacje. Rezultatem wdrożenia innowacji jest produkcja towarów, które w lepszy sposób zaspokajają potrzeby konsumentów. Z kolei przyczyną śmierci technopolii jest jej brak zdolności do adaptowania innowacji.

Zgodnie z teorią biegunów wzrostu władze publiczne powinny dążyć do utworzenia nowych lub wzmocnienia dotychczas istniejących biegunów wzrostu. Ponadto do zadań administracji publicznej powinno należeć dbanie o sieć komunikacyjną pomiędzy dominującą metropolią a peryferiami. Lepsza sieć komunikacyjna przyczynia się do szybszego rozprzestrzeniania się rozwoju gospodarczego.

4. Teoria dystryktów przemysłowych A. Marshalla

Początki teorii dystryktów przemysłowych sięgają roku 1890, kiedy to Alfred Marshall opublikował książkę *Principles of Economics* (Zasady ekonomiki). Zgodnie z poglądami zamieszczonymi w tej książce dystryktem przemysłowym jest terytorialnie wyodrębniona przestrzeń, na której funkcjonują liczne

⁹ K. Gawlikowska-Hueckel, *Rozwój – nie wszędzie w tym samym czasie*, „Pomorski Przegląd Gospodarczy” 2007, nr 4, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2007, s. 6.

¹⁰ G. Myrdal, *Economic Theory and Underdeveloped Regions*, London 1957, s. 31–37.

wyspecjalizowane przedsiębiorstwa przemysłowe, zaliczane do sektora MŚP. Istnienie dużej liczby małych i średnich przedsiębiorstw przemysłowych na danym terenie najczęściej wynika z występowania powiązań społecznych i tradycji kulturowych, które ten proces pobudzają, często nawet od wielu pokoleń.

Cechą charakterystyczną dystryktów przemysłowych Marshalla jest również to, że siła robocza charakteryzuje się dużą mobilnością pomiędzy przedsiębiorstwami. Jest ona bardziej przywiązana do okręgu geograficznego niż do konkretnego przedsiębiorstwa¹¹. Sytuacja taka sprzyja podnoszeniu kwalifikacji przez pracowników oraz wpływa na dyfuzję innowacji.

Na terenie dystryktów przemysłowych można zauważyć nakładanie na siebie czynników społecznych i produkcyjnych. Oznacza to, że zachodzi sprzężenie zwrotne, pomiędzy przemysłem i społeczeństwem. Decyzje podejmowane przez lokalne społeczności uwzględniają potrzeby przemysłu, a przemysł z kolei jest kształtowany przez potrzeby społeczeństwa.

Na tendencje rozwojowe dystryktu przemysłowego kluczowy wpływ mają przede wszystkim czynniki endogeniczne, wśród których wymienić można między innymi¹²:

- a) liczne przejawy współpracy długoterminowej pomiędzy przedsiębiorstwami, które mogą wynikać z powiązań kapitałowych lub towarzyskich;
- b) silna konkurencja pomiędzy licznymi przedsiębiorstwami, która wymusza pożądaną relację pomiędzy kosztami a jakością;
- c) wyraźna specjalizacja produkcji przedsiębiorstw, wynikająca z lokalnego podziału pracy;
- d) skala produkcji, umożliwiająca zaspokojenie popytu w skali regionalnej;
- e) wykonywanie każdej fazy procesu produkcyjnego przez inne przedsiębiorstwo (dezintegracja procesu produkcyjnego);
- f) wzajemne relacje pomiędzy podmiotami, które wynikają z: lokalnych wartości, powiązań rodzinnych, zaufania, poczucia wspólnoty lokalnej;
- g) występowanie licznych czynników pozaekonomicznych, wśród których najistotniejszym jest przekazywana w rodzinie tradycja zawodowa.

¹¹ Por. G.T. Grosse, *Przegląd koncepcji...*, op. cit., s. 33.

¹² A. Leon, *Le Politiche per i distretti industriali del Mezzogiorno*, „Quaderni di Politica Industriale, Mediocredito Centrale” 1998, nr 25, s. 17.

Tak jak i w innych teoriach rozwoju regionalnego, również w teorii dystryktów przemysłowych rola władz samorządowych polega na wspieraniu rozwoju gospodarki regionalnej. Działania, jakie mogą podejmować władze lokalne czy regionalne, powinny dotyczyć wspierania, by na obszarze dystryktu przemysłowego wystąpiły efekty powstałe dzięki:

- a) specjalizacji,
- b) współpracy podmiotów,
- c) dostępności wykwalifikowanej siły roboczej.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą wspierać powstanie efektów wynikających ze specjalizacji za pomocą tworzenia sprzyjających warunków dla przedsiębiorstw, które mają określony profil działalności. W tym celu władze lokalne oraz regionalne mogą przyczynić się do powstania parków technologicznych lub inkubatorów przedsiębiorczości, lub ewentualnie specjalnych stref ekonomicznych. Duże zaangażowanie podmiotów wraz z uprofilowaniem działalności może w niedalekiej przyszłości przynieść efekty w postaci wzrostu aktywności innowacyjnej i nawiązania współpracy między przedsiębiorstwami.

Z kolei działania jednostek samorządu terytorialnego zmierzające do wsparcia efektów powstałych w wyniku współpracy podmiotów sprowadzają się do tworzenia lub współtworzenia podmiotów lub instytucji zajmujących się ułatwianiem nawiązywania współpracy pomiędzy podmiotami. Instytucjami takimi mogą być zrzeszenia, biura informacji o przedsiębiorstwach lokalnych lub regionalnych, zagraniczne przedstawicielstwa itp.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą również wpływać na powstanie efektów wynikających z dostępności wykwalifikowanej siły roboczej. W tym celu władze lokalne lub regionalne mogą tworzyć lub zmieniać profil szkół publicznych różnego szczebla, dla których są one organem założycielskim. W odniesieniu do uczelni, władze lokalne mogą zamawiać kierunki nauczania lub podpisać z nią porozumienie, jego celem byłoby dofinansowanie powstania w ramach tej szkoły jednostki organizacyjnej, która zajęłaby się kształceniem studentów na kierunkach pożądanym przez władzę.

5. Teoria kapitału społecznego J. Colemana

Twórcą teorii rozwoju regionalnego w oparciu o kapitał społeczny był J. Coleman, który sformułował swoją teorię w 1977 roku. Zgodnie z tą teorią stosunki społeczne, które powstają w sytuacji, gdy jednostki wykorzystują swo-

je indywidualne zasoby, nie muszą być postrzegane jako jedyne składniki struktury społecznej. Relacje między jednostkami mogą być traktowane jako zasoby. Zasoby te należą do poszczególnych jednostek, ale ich ogół tworzy kapitał całej społeczności¹³. Dzięki tym indywidualnym zasobom można lepiej regulować działania wspólnoty lokalnej, rozwijać przedsiębiorczość lub rozwiązywać różne problemy społeczne. W tym ujęciu kapitał społeczny należy traktować jako dobro publiczne. Jest on ucieleśniony w stosunkach międzyludzkich. Przejawami kapitału społecznego są: zaufanie społeczne, normy i powiązania, które mogą zwiększyć sprawność społeczeństwa, ułatwiając skoordynowanie działań.

Niektóre formy kapitału społecznego mogą stanowić istotne wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości gospodarczej. Formy te mogą mieć również wymierną wartość ekonomiczną. Oznacza to, że podobnie jak inne formy kapitału, kapitał społeczny charakteryzuje się produktywnością, umożliwiającą osiągnięcie celów, które byłyby nieosiągalne lub kosztowne do osiągnięcia pod jego nieobecność¹⁴. To właśnie dzięki na przykład zaufaniu jest nawiązywana współpraca innowacyjna pomiędzy podmiotami w całym łańcuchu dostaw, czyli pomiędzy dostawcami i odbiorcami oraz konkurentami. Z kolei wzrost współpracy innowacyjnej świadczy o poprawie świadomości innowacyjnej i większej dojrzałości gospodarczej regionu.

Zgodnie z omawianą teorią regiony, w których jest wyższy poziom kapitału społecznego, charakteryzują się wyższym poziomem rozwoju gospodarczego. Wynika to z faktu, że w regionach tych przedsiębiorstwa częściej ze sobą współpracują, co wpływa na wyższy poziom aktywności innowacyjnej.

Zgodnie z teorią wzrostu regionalnego, opartą na kapitale społecznym, rolą władz lokalnych i regionalnych jest pobudzanie kapitału społecznego, jego formowanie i wspieranie jego wykorzystania. W tym celu władze powinny zapewnić środki na funkcjonowanie podmiotów wspomagających nawiązywanie współpracy gospodarczej. Powinny również zachęcać obywateli do zmiany i podnoszenia kwalifikacji. W przypadku osób bezrobotnych działania władz powinny zmierzać do stymulowania bezrobotnych do większej przedsiębiorczości, by w niedalekiej przyszłości sami byli w stanie zapewnić sobie stabilne dochody, bez udziału władz. W tym celu powinny istnieć programy i idące za nimi środki publiczne, których przeznaczeniem powinno być ułatwianie osobie bez-

¹³ Por. T.G. Grosse, *Przegląd koncepcji...*, op. cit., s. 41.

¹⁴ J.S. Coleman, *Foundations of Social Theory*, Harvard University Press, Cambridge Mass. 1990, s. 300.

robotnej rozpoczęcie samodzielnej działalności gospodarczej lub przynajmniej podniesienie jej kwalifikacji.

6. Teoria gron przemysłowych M.E. Portera

Koncepcją zbliżoną do teorii dystryktu przemysłowego jest teoria gron przemysłowych M.E. Portera. Według Portera istotnym elementem przewagi konkurencyjnej jest lokalizacja działalności gospodarczej. Mówi on o tak zwanym paradoksie lokalizacji, którego istota w skrócie polega na tym, że produkcja jest umiejscowiona lokalnie, ale sprzedaż następuje globalnie. Z tego względu podmioty znajdujące się we wcześniejszych fazach łańcucha dostaw koncentrują swoją lokalizację w tak zwanych gronach przemysłowych, inaczej nazywanych klastrami. W ramach jednego klastra, czy też grona przemysłowego, funkcjonują: powiązane ze sobą podmioty (dostawcy i odbiorcy), podmioty z sektorów pokrewnych oraz wszelkiego rodzaju instytucje, które z nimi współpracują. Niewielka odległość pomiędzy podmiotami funkcjonującymi w ramach jednego grona przemysłowego wzmacnia konkurencję pomiędzy podmiotami, co wpływa na rozwój gospodarczy całego regionu. Duża ilość podmiotów i instytucji współpracujących sprzyja współpracy pomiędzy podmiotami, efektem czego jest dyfuzja innowacji.

Według Portera jednostki samorządu terytorialnego mogą oddziaływać na powstanie i funkcjonowanie gron za pomocą:

- a) klasycznych czynników produkcji: pracy, ziemi, kapitału;
- b) kształtowania popytu w skali regionalnej i ponadregionalnej:
 - dbanie o uczciwą konkurencję na rynku lokalnym/regionalnym,
 - promowanie marek/produktów lokalnych i regionalnych, prowadzenie baz danych skupiających informacje o ofercie handlowej przedsiębiorstw z danego obszaru i rozpowszechnianie tych informacji w świecie;
- c) dbania o strukturę gospodarki regionalnej:
 - przyciągnięcia do regionu: bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz instytucji wspierających,
 - tworzenie sieci współpracy pomiędzy różnymi podmiotami w regionie, jak np.: zbieranie informacji na temat potencjalnych kooperatorów, tworzenie stowarzyszeń przedsiębiorców i innych organizacji społecznych;

- d) strategii rozwoju regionu – wytyczenie celów, których realizacja zapewni stworzenie sprzyjających warunków do funkcjonowania i rozwoju wszystkich przedsiębiorstw w regionie, a nie pojedynczych sektorów czy też przedsiębiorstw.

Podsumowanie

Wszystkie omówione powyżej klasyczne teorie rozwoju regionalnego zakładają aktywny udział administracji publicznej w kształtowaniu gospodarki regionalnej. Teorie te bazują na czynnikach endogenicznych, których nieodłącznym elementem jest administracja publiczna.

Przy formułowaniu regionalnej polityki innowacyjnej jednostki samorządu terytorialnego powinny uwzględnić oddziaływanie na wszystkie klasyczne czynniki produkcji, aby zapewnić jak najwyższą ich jakość. Mając do dyspozycji: wysoko kwalifikowanych pracowników, uporządkowane kwestie z planem zagospodarowania przestrzennego, zapewniony dostęp do infrastruktury technicznej, łatwiej jest przyciągnąć nowych inwestorów do regionu, a dotychczasowym intensywnie się rozwijać. Dyskusyjną kwestią jest, czy władze regionalne lub lokalne powinny stymulować rozwój w kierunku specjalizacji sektorowej, czy też dywersyfikacji? Obie te strategie mają swoje plusy i minusy. Natomiast nie budzi najmniejszych wątpliwości, że administracja publiczna powinna promować region i przedsiębiorców w nim działających. W trakcie prowadzenia polityki proeksportowej przez jednostki samorządu terytorialnego nie można zaniedbywać małych i średnich przedsiębiorstw lokalnych, ponieważ w konsekwencji może to zagrozić endogenicznemu rozwojowi całego regionu.

Obszarem zaniedbanym w tej chwili w Polsce, a którym powinny zajmować się również jednostki samorządu terytorialnego, jest dostępny na danej przestrzeni kapitał społeczny. To właśnie dzięki takim elementom tego kapitału, jak na przykład zaufanie, istnieje możliwość nawiązania współpracy pomiędzy podmiotami w całym łańcuchu dostaw, czyli pomiędzy dostawcami, odbiorcami i konkurentami. Z kolei wzrost współpracy innowacyjnej świadczy o poprawie świadomości innowacyjnej i większej dojrzałości gospodarczej regionu.

Literatura

- Coleman J.S., *Foundations of Social Theory*, Harvard University Press, Cambridge Mass. 1990.
- Churski P., *Rozwój regionalny w warunkach transformacji gospodarczej i integracji europejskiej*, w: *Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych*, red. S. Ciok, D. Ilnicki, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2004.
- Domański R., *Zasady geografii społeczno-ekonomicznej*, PWN, Warszawa 1993.
- Innowacje w rozwoju przedsiębiorczości w procesie transformacji*, red. W. Janusz, Difin, Warszawa 2004.
- Gawlikowska-Hueckel K., *Rozwój – nie wszędzie w tym samym czasie*, „Pomorski Przegląd Gospodarczy 2007, nr 4, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2007.
- Grosse G. T., *Przegląd koncepcji teoretycznych rozwoju regionalnego*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2002, nr 1 (8), Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2002.
- Malecki E.J., *Technology and Economic Development. The Dynamics of Local, Regional and National Competitiveness*, Longman, London 1997.
- Malizia E.E., Feser E.J., *Understanding Local Economic Development*, Rutgers, Center for Urban Policy Research, New York 1999.
- Myrdal G., *Economic Theory and Underdeveloped Regions*, London 1957.
- North D.C., *Location and regional economic growth*, „Journal of Polm Mitical Economy” 1955, Vol. 63.
- Sombart W., *Der moderne Kapitalismus*, Vol. 1: *Einleitung – Die vorkapitalistische Wirtschaft – Die historischen Grundlagen des modernen Kapitalismus*; Vol. 2: *Das europäische Wirtschaftsleben im Zeitalter des Frühkapitalismus*, Duncker und Humblot, München–Leipzig 1916.

REGIONAL INNOVATION POLICY IN THE LIGHT OF CLASSICAL THEORIES OF REGIONAL DEVELOPMENT

Summary

All primary theories of regional development described in article involve the active participation of public administration in shaping the regional economy. These theories are based on endogenous factors, where public administration is one of them.

Translated by Arkadiusz Świadek